

Παρουσίαση & Κριτική

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Πολίτικη κουζίνα

Κοινωνική

Σκηνοθεσία: Τάσος Μπουλμέτης

Πρωταγωνιστούν: Γ. Χωραφάς, Ι. Μιχαηλίδης, Ρ. Λουιζίδου, Στ. Μάινας κ.ά.

Πώς να αντιμετωπίσει κανείς ένα μικρό αγόρι που έχει πάθος με τη μαγειρική, που ανακαλύπτει τη χαρά στα μικρά μυστικά της κουζίνας, που προσφέρει στους γύρω του πρωτόγνωρες γευστικές εμπειρίες; Οι γονείς θορυβούνται και προσπαθούν να το εμποδίσουν. Όμως ο μικρός ήρωας της «Πολίτικης κουζίνας» του Τάσου Μπουλμέτη δεν είναι ένα συνηθισμένο αγόρι. Έζησε ευτυχισμένα αλλά και τραυματικά παιδικά χρόνια στην Κωνσταντινούπολη. Οι μνήμες του διχάζονται ανάμεσα στη θαλπωρή και στην απώλεια. Ανάμεσα στις μυρωδιές μπαχαρικών (στο μαγαζί του παππού του), σε οικογενειακά τραπέζια, αλλά και στην ξαφνική ρήξη με την Ασφάλεια, όταν διωγμένος από τους Τούρκους το '64, εγκαταλείπει με τους γονείς του την Πόλη και έρχεται στην Αθήνα... Σήμερα, διάσημος επιστήμονας (αστροφυσικός), επιστρέφει και αναπολεί. Σπαράγματα εικόνων, διαλόγων, γεύσεων, συναισθημάτων. Ο Τάσος Μπουλμέτης κινείται με μεγάλη άνεση αλλά και προσοχή σε ένα χώρο που γνωρίζει: βιωμένη μνήμη, επεξεργασμένη γνώση. Αποφεύγει το ολίσθημα στην ηθογραφία, εκτονώνει το δράμα με χιούμορ χωρίς να γλιστρά στην επιφάνεια. Βαθαίνει αλλά δεν βαραίνει. Αποτέλεσμα: Μια ελκυστική, ευφρόσυνη, γλυκόπικρη ιστορία, μια «γευστική» αυτοβιογραφία.

Μελετημένες δόσεις

Ο σκηνοθέτης, στη δεύτερη μεγάλου μήκους ταινία του (μετά τη «Βιοτεχνία ονείρων», 1990), διευθύνει μια απαιτητική παραγωγή με επιδεξιότητα και ευαισθησία. Οδηγεί τον ήρωα από τα παιδικά του χρόνια στην πρόωγη ωριμότητα των 40, αναμειγνύοντας και παρεμβάλλοντας ποικίλα μαγειρέματα: κοινωνικά, ψυχικά, πολιτικά. Οι «δόσεις» μπορεί να μη μοιάζουν πάντα μελετημένες και τότε η ταινία να κλίνει στην κωμωδία, τότε στο ερωτικό δράμα, να περνά από τον ρεαλισμό στον ποιητικό ρεαλισμό. Αλλά όπως ο καλός μάγειρας ξέρει να «δένει» τις γεύσεις, έτσι και ο Μπουλμέτης προσφέρει πάντα το νήμα στο θεατή για να συνδέσει εικόνες που φαντάζουν εμβολωματικές. Και αυτό οφείλεται στο σχολαστικά δουλεμένο σενάριο. Λίγες οι ενστάσεις: ορισμένοι, περιττοί συμβολισμοί που στιγμές στιγμές στομώνουν την αφήγηση και η βουλιμική χρήση της μουσικής (σε πολύ καλή στιγμή η Ευανθία Ρεμπούτσικα).

Η «Πολίτικη κουζίνα» είναι μία από τις πιο ολοκληρωμένες (σε επίπεδο σύλληψης και παραγωγής) ελληνικές ταινίες των τελευταίων χρόνων. Οι ηθοποιοί έχουν επιλεγεί με προσοχή, προσδίδοντας ζωή στους καλογραμμένους ρόλους τους. Οι άντρες υπερέχουν: ο Γιώργος

Χωραφάς, ο Ιεροκλής Μιχαηλίδης, ο Τάσος Μπαντής, ο Στέλιος Μάινας οδηγούν την κούρσα των πρωταγωνιστών. Σύντομο αλλά χαρακτηριστικό και τρυφερό το πέραςμα του Θόδωρου Έξαρχου. Από τις γυναίκες ξεχωρίζουν η Ρένια Λουιζίδου και η Μπασάκ Κοκλουκάγια. Η φωτογραφία του Τάκη Ζερβουλάκου αναδίνει μυρωδιές και αισθήσεις.

Κατσουνάκη, Μ. (2003, 24 Οκτωβρίου). Πολίτικη κουζίνα. *Η Καθημερινή*.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο τίτλος του κειμένου ταυτίζεται με τον τίτλο της ταινίας που παρουσιάζει. Η §1 ξεκινά με την παρουσίαση των συντελεστών («Σκηνοθεσία...», «Πρωταγωνιστούν...»), συνεχίζεται («Πώς να αντιμετωπίσει κανείς ... γεύσεων, συναισθημάτων») με τη συνοπτική αφήγηση της ιστορίας (βλ. χρήση αφηγηματικού/ ιστορικού ενεστώτα) και ολοκληρώνεται («Ο Τάσος Μπουλμέτης ... αυτοβιογραφία») με μια πρώτη, γενική αξιολόγηση του σκηνοθέτη και της ταινίας (βλ. αξιολογικά επίθετα στην τελευταία πρόταση). Στην §2 η κριτική της σκηνοθεσίας, θετική (π.χ. «διευθύνει μια απαιτητική παραγωγή με επιδεξιότητα και ευαισθησία») και αρνητική (π.χ. «Οι “δόσεις” μπορεί να μη μοιάζουν πάντα μελετημένες») γίνεται αναλυτικότερη, ενώ αξιολογείται το σενάριο και η μουσική επένδυση. Η §3 ξεκινά με μια τελική αξιολόγηση της ταινίας [«από τις πιο ολοκληρωμένες (σε επίπεδο σύλληψης και παραγωγής) ελληνικές ταινίες των τελευταίων χρόνων»] και ολοκληρώνεται με μια σύντομη κριτική των πρωταγωνιστών και της φωτογραφίας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Bournville

Παναγιώτης Γούτας

Καθ' όλη τη διάρκεια της ανάγνωσης του τελευταίου βιβλίου του Τζόνathan Κόου Bournville – Το διαιρεμένο βασίλειο (μτφρ. Άλκηστις Τριμπέρη, εκδ. Πόλις), ο αναγνώστης έχει την αίσθηση ότι γίνεται αποδέκτης και ακροατής δύο διαφορετικών και ευδιάκριτων αφηγηματικών φωνών, οι οποίες λειτουργούν αντιστικτικά. Από τη μια κάποια «κρατική» φωνή που μεταδίδει σημαντικά γεγονότα της σύγχρονης Ιστορίας της Αγγλίας των τελευταίων 80 χρόνων (από τη δεκαετία του '50 έως το 2020), συνήθως μέσα από κάποιον ανοιχτό τηλεοπτικό δέκτη που «παίζει» τα σπουδαία κοινωνικοπολιτικά γεγονότα του κράτους-νησιού -η στέψη της βασίλισσας Ελισάβετ Β', ο τελικός του παγκοσμίου κυπέλλου, ο γάμος του Καρόλου, η κηδεία της Νταϊάνας, ο Μπόρις Τζόνσον για τα πρωτόκολλα λειτουργίας των επιχειρήσεων επί covid 19 ή για την απαγόρευση των συναθροίσεων μεταξύ άλλων. Από την άλλη, υπάρχει η φωνή των ανθρώπων της Αγγλίας, όπως είναι τα μέλη της οικογένειας της

Μαίρης Κλαρκ και του Τζέφρι Λαμπ, μαζί με συγγενικά ή και φιλικά τους πρόσωπα, με την τρίτη γενιά των απογόνων τους να φτάνει μέχρι τις μέρες μας.

Από τη μια δηλαδή έχουμε την Ιστορία της σύγχρονης Αγγλίας (ή τη μεγάλη Ιστορία, αν προτιμάτε) και από την άλλη τη μικροϊστορία μιας μεσοαστικής οικογένειας σε βάθος χρόνου σχεδόν ενός αιώνα. Μια συνύπαρξη (και συναίρεση) αυτών των δύο φωνών αποτελεί και το Bournville. Το Bournville είναι ένα ήρεμο προάστιο της ευρύτερης περιοχής του Μπέρμιγχαμ, της δεύτερης σε πληθυσμό πόλης της Αγγλίας και γενέτειρας του Τζόνθαν Κόου.

Ο Κόου έχοντας στην καρδιά της αφήγησής του το εργοστάσιο σοκολατοποιίας Cadbury -το διασημότερο, κάποτε, εργοστάσιο παραγωγής σοκολάτας στην Αγγλία, που από το 2010 ανήκει σε μεγάλη αμερικανική εταιρεία, η οποία έχει μετατρέψει το κτίριο σε θεματικό πάρκο για τους επισκέπτες- και τα προβλήματα που αυτό αντιμετώπισε με τη νέα πραγματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν τα κράτη-μέλη έθεταν όρους σχετικά με την κυκλοφορία της αγγλικής σοκολάτας και την ποιότητά της. Με αυτές τις πρώτες ύλες στήνει αριστουργηματικά μια οικογενειακή σάγκα, μοιρασμένη σε επτά κεφάλαια, που όλα τους αφορούν περιόδους-σταθμούς της σύγχρονης βρετανικής ιστορίας.

Ενώ το πρώτο κεφάλαιο αφορά το 2020 και την έναρξη της πανδημίας, στα μετέπειτα κεφάλαια, με την τεχνική του φλας μπακ, ο συγγραφέας μάς γυρίζει στο 1945 (Η μέρα της Νίκης στην Ευρώπη, άμα τη λήξει του Β' παγκόσμιου πολέμου), και ανεβαίνοντας, κεφάλαιο στο κεφάλαιο, περίπου ανά δεκαετία, επανερχόμαστε στο σήμερα, φτάνοντας μέχρι τις επιπτώσεις του Brexit στην αγγλική κοινωνία αλλά και τις παρενέργειες της πανδημίας σ' αυτήν, κυρίως σε υπαρξιακό και ψυχολογικό επίπεδο. Και όλα αυτά με ανοιχτό κάποιο μοντέλο τηλεόρασης -παλιό, μοντέρνο ή εντελώς σύγχρονο- να μεταδίδει πάντα τα γεγονότα.

Το αφηγηματικό εύρημα του Κόου είναι έξυπνο και λειτουργικό. Μου θύμισε, κάπως, ένα παλιό βιβλίο του Δημήτρη Μίγγα, το «Στα ψέματα παίζαμε» (εκδ. Μεταίχμιο), όπου μια παρέα φίλων μαζεύεται κάθε τέσσερα χρόνια για να παρακολουθήσει τον τελικό του παγκόσμιου πρωταθλήματος ποδοσφαίρου στην τηλεόραση -ο Μίγγας, μ' αυτό του το τέχνασμα, κάλυψε τα κοινωνικοπολιτικά γεγονότα της χώρας μας σε άνυσμα περίπου τριάντα χρόνων (1970-2002), αναφερόμενος σε εννέα ποδοσφαιρικούς τελικούς.

Σαρκασμός, χιούμορ και συγγραφική μαεστρία

Παρότι ο Κόου σε όλα τα μέχρι τώρα βιβλία του είναι αγγλοκεντρικός, κατορθώνει να αποτυπώσει και σ' αυτό του το βιβλίο την περήφανη αγγλική ψυχή με ακρίβεια και συγγραφική δικαιοσύνη. Δεν διστάζει να θίξει και να σαρκάσει τους ομοεθνείς του για τον ρατσισμό που επέδειξαν σε γερμανικής καταγωγής Άγγλους πολίτες μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, να καταδείξει το διάχυτο, στα όρια της υστερίας, πένθος του αγγλικού λαού έπειτα από τον θάνατο της πριγκίπισσας Νταϊάνα (για συλλογική σοβαρότητα της περίπτωσης κάνει λόγο στη σελ. 398) ή να κριτικάρει τον αμφιλεγόμενο πολιτικό Μπόρις Τζόνσον κάνοντας

χιουμοριστική περιγραφή της φιγούρας του και αποκαλώντας τον «το ολόγραμμα ενός πρωθυπουργού, αντί για τον ίδιο τον πρωθυπουργό με σάρκα και οστά» (σελ. 427) -ο Τζακ, βέβαια, ο αδελφός του Πήτερ, στις τελευταίες σελίδες του βιβλίου υπεραμύνεται για τις πολιτικές επιλογές του Μπόρις Τζόνσον.

Στις εξαιρετικές στιγμές του βιβλίου θα πρέπει να αναφερθεί η ασυνεννοησία των κρατών-μελών της Ε.Ε. αναφορικά με την οικονομική πολιτική της κοινότητας και τη βρετανική σοκολάτα Cadbury (σαρκαστικοί οι διάλογοι των αντιπροσώπων των χωρών στη διαβούλευση), αλλά και η ερωτική συνεύρεση του Πήτερ με τον Γκάβι, κατά τη διάρκεια της τηλεοπτικής αναμετάδοσης της κηδείας της πριγκίπισσας Νταϊάνα, καθ' ην στιγμή η απαγγελία του Ύμνου της Αγάπης (β' επιστολή του Απ. Παύλου προς Κορινθίους) διά στόματος Τόνι Μπλερ, εξαγνίζει και εξιδανικεύει τα σώματα των δύο περιστασιακών εραστών -ένα απερίσκεπτο, αν και ευτυχές ειδύλλιο, διάρκειας λίγων μηνών, όπως το χαρακτηρίζει ο Κόου.

Σημαντικές και οι περίπου πενήντα τελευταίες σελίδες του βιβλίου. Εδώ το ύφος πυκνώνει και το συναίσθημα είναι μεστό και άφθονο. Ο θάνατος της ηλικιωμένης Μαίρης Κλαρκ, η απομόνωση και ο τρόμος των ανθρώπων λόγω πανδημίας, κάποιες πικρίες μελών της οικογένειας και μικρά οικογενειακά μυστικά, θαμμένα χρόνια, που βγαίνουν στο φως, η νοσταλγία γι' αυτό που χάθηκε σε συνδυασμό με μια συγκρατημένη αισιοδοξία για ό,τι πρόκειται να έρθει, τόσο αναφορικά με τη χώρα όσο και με τη ζωή εν γένει, ολοκληρώνουν αριστοτεχνικά αυτή τη οικογενειακή σάγκα, αφήνοντάς μας με μία αίσθηση αναγνωστικής πληρότητας.

Γούτας, Π. (2023, 12 Μαΐου). Bournville του Τζόναθαν Κόου. *Bookpress*.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Εντόπισε τα μέρη της βιβλιοκριτικής (εισαγωγή, ανάλυση περιεχομένου, αξιολόγηση, συμπέρασμα) και περίγραψε σύντομα τις λειτουργίες κάθε μέρους. Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου, με παραδείγματα φράσεων από το κείμενο.
2. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σου, ο στόχος του παραλληλισμού που κάνει ο συντάκτης με το έργο άλλων δημιουργών (π.χ. του Δημήτρη Μίγγα);
3. Εντόπισε στο κείμενο συγκεκριμένες φράσεις ή αποσπάσματα που εκφράζουν την υποκειμενική γνώμη του συντάκτη. Ποιες είναι οι αποδείξεις που χρησιμοποιούνται για την υποστήριξη της κριτικής άποψης;
4. Γράψε μια σύντομη προσωπική άποψη (80 έως 100 λέξεις) για την κριτική που διάβασες.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Σχεδιασμός – Δημιουργία: Αγγελάκος Κωνσταντίνος,
Μαγγανά Αναστασία, Πασσάς Ιωάννης, Χριστόπουλος Δημήτριος

Ημερομηνία ανάρτησης: 19/12/2024 **Έκδοση:** v1.0

Το παρόν αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 6010165, του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» που υλοποιείται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή